

Ткачук Л., к.пед.н.,
доц., проректор з наукової роботи
Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини

ФЕНОМЕН УСПІХУ У ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ В.СУХОМЛИНСЬКОГО

Нестабільність світу, інтенсивність соціально-економічних і технологічних змін ставить завдання формувати у системі освіти і поза нею людину з інноваційним типом мислення, культури, здатну не тільки адаптуватись до нових умов життя, а й брати безпосередню участь у творенні прогресивних змін, орієнтовану не тільки на творче засвоєння базових знань, а й на вироблення умінь, навичок і бажання самостійно навчатися, оволодівати новою інформацією, уміти використовувати здобуті знання у практичній діяльності.

Процес навчання – творчість, яка повинна приносити задоволення всім, хто причетний до неї. А як виховати людину, в якій бажання вчитися залишиться на все життя? Як зробити навчання цікавим? Як зробити так, щоб молоді громадяни нашої держави, закінчивши школу, згадували про неї як про місце, де вони вчилися вирішувати проблеми, які ставить перед ними життя? Ці запитання постійно хвилюють вчителів.

Відповіді на ці питання дав видатний педагог Василь Олександрович Сухомлинський, висунувши базисне для теорії та практики навчання положення: «Успіх у навчанні – єдине джерело внутрішніх сил дитини, які породжують енергію для подолання труднощів, бажання вчитися» [4, с. 164] .

Актуалізація творчого потенціалу особистості, її реальних можливостей неможлива без спеціально створених педагогом умов, в яких результати діяльності особистості або збігаються, або перевищують її очікування, тобто поза ситуації успіху, стверджував педагог.

Почуття успіху має вирішальне значення у психічному розвитку індивіда, оскільки воно безпосередньо пов'язане з його природною активністю як основою породження всіх майбутніх видів діяльності й життєдіяльності в цілому. У цьому діяльнісному процесі почуття успіху визначає мотиваційну систему як його рушійну силу, а отже, якраз це почуття бере участь у формуванні й розвитку людини як особистості.

Отже, для розвитку людини, результативного виконання нею будь-якої діяльності, необхідна наявність постійної системи стимулювальних та спрямовувальних підкріплень, у ролі яких особливо ефективно виступає успіх, який дає сили, віру і можливість подолання перешкод, створює основу для формування адекватної самооцінки, забезпечення творчого самопочуття людини. Учіння протікає ефективніше і дає якісніші результати, довів у практиці роботи керованої ним школи Василь Олександрович, якщо в учня є сильні, яскраві, глибокі мотиви, у низці яких чільне місце належить прагненню до успіху. Звідси випливає, що орієнтація на успіх повинна виступати необхідною умовою побудови будь-якої ефективної педагогічної системи.

Школа, насамперед початкова, покликана сформувати психологію успіху. Завдання педагогів перетворити весь навколишній світ в освітнє середовище, вивести навчальний процес за межі класу, спертися на цікавість дітей до природи, їхні вікові особливості, надавати перевагу активним формам навчання, що забезпечують можливість успіху,

Досвідчений педагог, говорив В.Сухомлинський, з особливою увагою буде турбуватися про те, щоб жодна дитина не йшла зі школи без хвилюючого переживання пізнання нового й радості успіху: «... якщо вчитель не зумів дати дитині радість успіху – учіння перетвориться для незміцнілої, без морального досвіду людини на важкий тягар» [2]. У його трактуванні радість успіху в навчанні дітей – це ефективний засіб формування особистості, її духовного збагачення [1, с.38], оскільки радість «як джерело оптимістичної впевненості дитини в своїх силах є умовою того багатства дійсного ставлення до навколишнього світу, без якого неможливий духовний розвиток, особливо

неможливе розкриття природних нахилів, здібностей, обдарувань» [3, с.235].

Один з розділів його книги «Серце віддаю дітям» має назву: «Дайте дітям радість розумової праці, радість успіху в навчанні». Педагогічна система видатного педагога пронизана світлом цього заклику, який може бути девізом творення нової української школи.

Завдання кожної держави, що дбає про своє майбутнє – формування самодостатньої особистості, розвинутої індивідуальності. Адже ми не зможемо досягти розвинених демократичних форм політичного життя, ефективного цивілізованого типу економічної діяльності, якщо не матимемо в суспільстві достатньої кількості особистостей, а не уподібнених до загалу людей.

Багато змін відбувається нині у середній та початковій школі: урізноманітнюються методичні підходи, розробляються нові освітні технології, інтегровані курси і варіативні програми. Та незмінним залишається органічне несприйняття дітьми сухих, нецікавих, одноманітних занять – їм би позмагатися, виявити кмітливість, свої, нехай іще невеликі, вміння, відчути «смак» успіху. Підтримка цього природного бажання й розвиток на його основі здібностей кожного школяра – одне з важливих завдань учителя.

Школа, учитель повинні зробити все, щоб кожна дитина вже у початковій школі розкрилася наче квітка від мудрості і сердечності тих, хто творить освіту в державі, повинні «дати дітям радість праці, радість успіху в навчанні, пробудити в їхніх серцях почуття гордості, власної гідності – це перша заповідь виховання» [4, с.164]. .

Список використаних джерел:

1. Розенберг А.Я. Філософія дитячого щастя за В.О.Сухомлинським / А.Я.Розенберг // Початкова школа. – 1993.– №1. – С.37-38.
2. Сухомлинский В.А. Всемогущая радость познания / В.А.Сухомлинский // Правда. – 1974. – 1 сентября.
3. Сухомлинський В.О. Духовний світ школяра / В.О.Сухомлинський // Вибрані твори: в 5-ти т. Т.1. – К.: Рад. школа, 1976.– С.207 – 400.
4. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям / В.О.Сухомлинський // Вибрані твори: в 5 - ти т. Т.3.– К: Рад. школа, 1976. – С.7 – 279.